

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 14.09.1972, sp. zn. 4 Tz 42/72, ECLI:CZ:NS:1972:4.TZ.42.1972.1

Číslo: 32/1973

Právní věta: Matka, která řádně pečuje o výchovu svých dětí, nemůže naplnit znak "vyhýbá se poctivé práci" ve smyslu § 203 tr. zák., a to ani když má možnost umístit děti v kolektivním zařízení a této možnosti nevyužívá.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 14.09.1972

Spisová značka: 4 Tz 42/72

Číslo rozhodnutí: 32

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Příživnictví

Předpisy: 140/1961 Sb. § 203 94/1963 Sb. § 32 odst. 1
§ 33 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 32/1973 sb. rozh.

Matka, která řádně pečuje o výchovu svých dětí, nemůže naplnit znak „vyhýbá se poctivé práci“ ve smyslu § 203 tr. zák., a to ani když má možnost umístit děti v kolektivním zařízení a této možnosti nevyužívá.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 14. 9. 1972 sp. zn. [4 Tz 42/72.](#))

Obviněná byla rozsudkem okresního soudu v Mostě ze dne 20. 4. 1971 sp. zn. 4 T 316/71 uznána vinnou trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. b) tr. zák. a trestným činem příživnictví podle § 203 tr. zák. Za to jí byl podle § 132 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 a § 40 odst. 1 tr. zák. uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců.

Krajský soud v Ústí nad Labem k odvolání prokurátora uložil obviněné trest odnětí svobody na tři roky.

K stížnosti pro porušení zákona podané ve prospěch obviněné zrušil Nejvyšší soud ČSR rozsudky soudů obou stupňů ve výroku o vině trestným činem příživnictví a ve výroku o trestu a přikázal

okresnímu soudu, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Zjištění, že obviněná v době od 23. 4. 1969 do 16. 10. 1970 si vybírala mzdu u Okresního ústavu národního zdraví v Mostě, případně mzdu od této organizace přijímala přesto, že od 23. 4. 1969 v této organizaci vůbec nepracovala a tak ji poškodila celkem o částku 21 029 Kčs, odpovídá provedeným důkazům a obviněná tento skutkový děj v plném rozsahu doznala. Také v právním posouzení takto zjištěného skutečného stavu nedošlo k žádnému pochybení, které by bylo nutno vytknout.

Soudy však nepostupovaly podle ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. při zjišťování skutkového stavu a při hodnocení provedených důkazů ve směru trestného činu příživnictví podle § 203 tr. zák. Okresní soud tento trestný čin spatřoval v tom, že obviněná od dubna 1969 do října 1970 žila z prostředků získaných rozkrádáním majetku v socialistickém vlastnictví, přičemž nebyla nikde zaměstnána a ani si práci nehledala. Z toho okresní soud dovodil, že obviněná se soustavně vyhýbala poctivé práci a prostředky k obživě si opatřovala trestnou činností. Krajský soud v Ústí nad Labem, když rozhodoval o odvolání, shledal tato skutková zjištění okresního soudu správnými a navíc, aniž provedl další důkazy, z výpovědi svědkyně M. K. zjistil, že tato svědkyně pečovala o dceru obviněné a že obviněné domlouvala, aby umístila svého syna do školky, což však obviněná neučinila. Na základě toho pak krajský soud dospěl k závěru, že jednání obviněné spočívající v tom, že získala prostředky k obživě způsobem, který je třeba považovat za nekalý, a nenastoupila do zaměstnání, ač jí v tom nic nebránilo, okresní soud právem kvalifikoval jako trestný čin příživnictví podle § 203 tr. zák.

Uvedená skutková zjištění obou soudů je třeba považovat za správná jen v tom směru, že obviněná v době od dubna 1969 do října 1970 nepracovala a prostředky k obživě si opatřovala zjištěnou majetkovou trestnou činností. Z těchto skutečností se z hlediska zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu příživnictví podle § 203 tr. zák. dá dovodit jen to, že obviněná si prostředky k obživě v uvedené době opatřovala nekalým způsobem. Pokud však jde o další znak tohoto trestného činu spočívající v tom, že pachatel se soustavně vyhýbá poctivé práci, nestačilo pouhé zjištění, že obviněná v uvedené době nebyla nikde zaměstnána a ani si práci nehledala, jak je uvádí rozsudek okresního soudu, ani zjištění uvedené v rozsudku krajského soudu, že o dceru obviněné pečovala matka obviněné a že obviněné domlouvala, aby umístila svého syna do školky, což obviněná neučinila. V tomto směru bylo nutno prokázat, že obviněná se vyhýbala poctivé práci, přičemž vyhýbáním se poctivé práci třeba rozumět takové jednání pachatele, který nepracuje, ačkoliv má všechny předpoklady k tomu, aby pracoval v řádném pracovním nebo jiném obdobném poměru, nebo vykonával jinou pro společnost užitečnou práci (např. vedení domácnosti, výchovu dětí apod.). Zda u obviněné šlo o takové vyhýbání se poctivé práci, bylo nutno posoudit po zjištění a vyhodnocení všech okolností případu. Tímto způsobem však soudy otázku vyhýbání se poctivé práci u obviněné neřešily, zejména se náležitě nevyřádaly s obhajobou obviněné.

Již ve své výpovědi u vyšetřovatele obviněná uvedla, že do zaměstnání přestala docházet proto, že měla nemocného syna a po dobu jeho nemoci musela s ním být doma, poněvadž její matka, u níž bydlí, se málokdy doma zdržovala a byla většinou u své druhé dcery. Po uzdravení syna nešla do práce proto, že neměla kam dát svou dceru, o kterou se jí matka nechtěla starat, a když ještě chodila do zaměstnání v nemocnici, se jí několikrát stalo, že přišla z práce domů a její dcera byla před domem. Dále tvrdila, že obě děti nemohla dát do mateřské školy z toho důvodu, že národní výbor jí povolil umístit v mateřské škole jen syna a nikoliv též dceru. V závěru své výpovědi uvedla, že od 1. 9. 1970 její dcera dochází prvním rokem do školy a že nastoupí zaměstnání, jakmile se jí podaří dostat syna do mateřské školy. Totéž obviněná vypověděla i v hlavním líčení a dodala, že dosud nepracuje, neboť nemá pro syna povoleno umístění ve školce. Také ve svém odvolání proti rozsudku okresního soudu obviněná vytýkala, že okresní soud ji nesprávně uznal vinnou trestným činem

příživnictví a že v tomto směru nevzal v úvahu, že v době, kdy měla trestnou činnost páchat, byla rozvedená, starala se o dvě děti ve věku čtyř a šesti let a že nemohla pro obě tyto děti současně sehnat umístění v jeslích. Proto také když nastoupila do pracovního poměru, musela vždy za několik dní přestat pracovat, neboť neměla nikoho, kdo by jí hlídal jedno z dětí, které nebylo v péči jeslí.

Okresní soud se s uvedenou obhajobou obviněné v rozsudku vůbec nevyřadil v rozporu s ustanovením § 125 tr. ř. a krajský soud aniž v tomto směru provedl nějaké důkazy v odůvodnění napadeného rozsudku, poukázal toliko na výpověď matky obviněné M. K. z přípravného řízení, z níž zjistil, že matka obviněné pečovala o její dceru a obviněné domlouvala, aby umístila svého syna do školky, což však obviněná neučinila. Přitom však toto zjištění je neúplné, neboť svědkyně M. K. ve své výpovědi navíc ještě uvedla, že i když dceru obviněné hlídala, někdy ji musela odvést k obviněné do nemocnice nebo ji musela nechat venku, protože sama šla do práce. Tato část výpovědi svědkyně, kterou krajský soud pominul, nasvědčuje věrohodnosti obhajoby obviněné.

V daném případě šlo o důležitou obhajobu, neboť kdyby se prokázalo, že obviněná v kritické době nepracovala proto, že musela pečovat o své dvě děti, které byly v útlém věku, nebyl by u ní naplněn znak vyhýbání se poctivé práci ve smyslu § 203 tr. zák. Za tohoto předpokladu by totiž bylo nutno považovat za poctivou práci ve prospěch společnosti i péči obviněné o výchovu těchto dětí, která pokud byla řádně vykonávána, by byla prací rovnocennou práci v řádném pracovním nebo jiném obdobném poměru. Přitom by nebylo možno upírat obviněné právo na to, aby se osobně věnovala péči a výchově dětí i v normální pracovní době a že z toho důvodu pak nenavázala pracovní poměr, a to ani za předpokladu, že by měla možnost umístit děti v kolektivním zařízení. Je třeba vzít v úvahu, že matka není povinna umístit své dítě do kolektivního zařízení a vstoupit do zaměstnání. Vyplývá to ze zásady našeho rodinného práva, podle níž rozhodující úlohu na výchově dětí mají rodiče, kteří také odpovídají společnosti za všestranný vývoj svých dětí (§ 32 odst. 1, § 33 odst. 1 zák. o rodině).

Soudy proto měly vycházet z obhajoby obviněné a zjišťovat v jakých poměrech obviněná žila v kritické době a zda řádně pečovala o své dvě děti. Za tím účelem měly být provedeny potřebné důkazy.